Ч. 223 (13.768). Львів, четвер 23. серпня 1934. Poсztowa opłata opłacono ryczałtem Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

Передплата в краю: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
За границею: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зол. Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
Ціна одного примірника 20 сот.

Плєбісцитові підрахунки.

БЕРЛІН, 21. 8. ПАТ. Державна управа плєбісциту оголосила тимчасові кінцеві висліди голосування. Управнених до голосування було 45.473.635. Віддано голосів 43.529.710 (95 прц.): Карток з написом „так" віддано 38,362.760 (88.5 прц.), з написом „ні" 4.274.654 (10 прц.). Неважних голосів було 872.296 (1.5 прц.)

БЕРЛІН, 21. 8. ПАТ. Остаточні висліди плєбісциту в самому місті Берліні представляються так: управнених 3.143.217, віддано голосів 3.020.524 (98.5 прц.). На „так" віддано голосів 2.452.620 (81.3 прц.), на „ні" 492.747 або 16.3 прц. Неважних голосів 75.157 або 0.9 прц.

Неґативні голоси
австрійської преси.

ВІДЕНЬ, 21. 8. ПАТ. Вся віденська преса оцінює вислід недільного плебісциту як поважну поразку Гітлера та доказ зростаючого невдоволення. Цей вислід осягнено при величезній передвиборчій пропаганді.

„Нвєс В. Таґблят" уважає вислід голосування першою невдачею національного соціялізму. Сон про обєднання народу під знаком свастики та про Гітлера як пророка руху, який обіймав би цілу Німеччину, скінчився.

„Райхспост" принесла статтю п. з. „Мементо". Часопис запитує, чи Гітлер витягне висновок зі своєї поразки та чи зрозуміє, що натуга національ-соціялістичного руху перейшла вже свою кульмінаційну точку та що тепер керма внутрішньої й закордонної політики мусить перекинутися в іншу сторону.

Франція посередничить
у користь Совітів.

З добре поінформованих англійських кол зачувати, що Совіти повідомили неофіціяльно Союз Народів про свою готовість вступити до Ліґи Націй у вересні. Нотифікацію про намір Совітів має перевести Франція, яка виступала як посередник у вступних переговорах між совітською Росією і Ліґою.

Совітський уряд, як кажуть, не хоче старатися формально за членство Ліґи, доки не буде мати певности, що пакт Східного Льокарна буде підписаний. Щоби притягнути до нього Польщу, Франція навіть годиться на легкі зміни в пропонованому пакті. Кажуть також, що Франція старається намовити Польщу, щоби відступила від домагання постійного місця в Раді Ліґи, щоб не утруднювати Росії дістати постійне місце.

Хмари на Далекому Сході.
Нема ніяких умов.

ТОКІО, 21. 8. ПАТ. Аґенція Ренґо оголошує комунікат японського міністерства закордонних справ, який заперечує відомостям заграничних кореспондентів про те, неначе би між В. Британією і Японією велися переговори в справі політичного укладу. Ці поголоски повстали мабуть наслідком задуманої візити британських промисловців до Японії. Візита має характер виключно економічний і не має нічого спільного з політичними справами.

МОСКВА, 21. 8. ПАТ. Аґ. ТАСС заперечує вістці, яку поширює японська пресова аґенція в Тієнтсіні, що заключено тайну умову між совітським і китайським урядом. Вістка не має ніяких основ.

Нові арештування совітських урядовців.

МОСКВА, 21. 8. ПАТ. Одержано тут вістку з Харбіна про нові арештування совітських урядовців на східно-китайській залізниці на стаціях Імяннпо, Сочінце і Тайпінґлін. Аґента тайної поліції білоґвардійців Костомарова, що зневажив совітського консуля в Харбіні звільнено зі служби.

Реєстрація білоґвардійців.

У звязку зі ситуацією на Дал. Сході російська еміґрація в Манджурії і північному Китаю переводить реєстрацію б. військових царської армії. Реєстрацією кермує отаман Пастухін, помічник Семенова і козак Кондаков.

Японсько-китайське порозуміння.

МОСКВА, 21. 8. ПАТ. На основі інформацій з Токіо японський міністр закордонних справ заявив представникові преси, що японсько-китайські переговори доходять до успішного кінця. Японська делеґація одержала від свого представника повновласти до підписання нової умови, що торкається північного Китаю. Текст умови оголосять оба уряди в найблизших днях.

Нема дипльоматичних зносин.

ТОКІО, 21. 8. ПАТ. Аґенція Ренґо повідомляє, що вістки про зірвання дипльоматичних взаємин між Совітами і манджурською республікою не відповідають дійсности хочби тому, що поміж тими двома державами нема офіціяльних дипльоматичних зносин.

Поневолення письменства.

З нагоди першого т. зв. всеукраїнського зїзду радянських письменників і його відозви.

Львів, 21. серпня 1934.

В Совітській Україні відбувся т. зв. всеукраїнський зїзд радянських письменників. Це перший того роду зїзд. Вислідом зїзду є між іншим його відозва до „письменників, учених, художників, артистів, композиторів". Ця відозва є програмовим маніфестом зїзду. Який-же цей маніфест? — Пожалься Господи! — У ньому повно фраз і большевицьких гасел, що ні з літературою ні з мистецтвом нічого спільного не мають, але зате вони зясовують як не мож краще теперішнє положення мистецької творчости під большевиками.

„У великій сімї народів Союзу Рад — читаємо там — Радянська Україна зробила славетний марш від руїни господарства часів подвійного — соціяльного і національного — гніту, темряви і неписьменности до передової соціялістичної промисловости й великого колгоспного господарства. Квітуча радянська Україна — країна фабрик і заводів, безмежних соціялістичних ланів, країна суцільної письменности, з електросонцем Дніпрельстану, що ллє животворну енерґію в індустріяльні міста, в колгоспні села, в школи й університети, в дитячі села й будинки славної робітничо-селянської Червоної Армії — утворила й розвиває далі могутню соціялістичну змістом, національну формою культуру українських трудящих".

Так виглядає декоративна частина маніфесту. Це його тло. Що друге слово в ньому є брехнею підшите. Як виглядав і як виглядає цей „славетний марш" України до большевицького „щастя" — ми добре знаємо. Знаємо, як там накладали на себе руку Хвильовий і Скрипник і інші вчорашні корифеї „могутньої соціялістичної змістом і національної формою культури українських трудящих". Знаємо так само дуже добре і докладно про те, як там тепер гинуть по селах тисячі „трудящих" від кінської косатини тому, що по сколективізованих селах їдять конячу падлину. Ми це знаємо. Напевно знають це і автори відозви, радянські письменники, але пишуть щось зовсім протилежне. А чому — побачимо пізніше зі самої відозви.

А в ній далі говориться про величанські успіхи й досягнення пролетарської літератури. „Цими успіхами — читаємо — наша література зобовязана повсякденному керівництву ленінської партії і, насамперед, любимому вождю трудящих усіх країн, мудрому керівникові, уважному й чулому другові радянської літератури — ґеніяльному продовжувачеві безсмертної справи Леніна — великому Сталіну".

З черги спиняється відозва над українською контрреволюцією та її ролею в письменстві. „Вороги нашої батьківщини, запроданці міжнародного фашизму — стоїть у відозві — українські націоналісти, контрреволюціонери під керівництвом німецьких і польських фашистів будували і будують брудні зрадницькі пляни відриву України від великої сімї народів

СССР, що забезпечив історичне буття і розквіт Української Рад. Соц. Республіки, її господарства, культури й науки... Українські фашисти намагалися пролізти й до літератури. Комуністична партія викрила перед цілим світом наміри українських націоналістів і їх надхненників. Комуністична партія (большевиків) України розгромила потайні кубла націоналістичної контрреволюції, їхніх підспівувачів і прислужників на чолі з з переродженцем Скрипником. У цій історичній боротьбі діяла і наша письменницька зброя, звучало наше художнє слово, в яке ми вкладали всю свою ненависть до наймитів контрреволюції. Ми знаємо, що своїми досягненнями за останній час українська радянська література зобовязана безпосередньому повсякденному, уважному большевицькому керовництву ЦК КП(б)У на чолі з т. т. **Косіором і Постишевим**".

Познайомившися з цими вимовними цитатами із відозви, легко зрозуміємо, яка це сила і яке надхнення наказували українським радянським письменникам змальовувати теперішні положення на Україні в найрайдужніших красках, облитих „електросонцем Дніпрельстону". З наведених цитат бачимо наглядно, що там під большевицьким обухом про ніяку вільну мистецьку творчість не може бути й мови. Там поневолена душа, там замкнені вуста для всякого вільного вислову думки.

„Великий Сталін — читаємо у відозві — найкращий друг і учитель радянських письменників озброїв нас єдино вірним творчим методом — методом соціялістичного реалізму, що обєднує нас на спільній політичній і творчій платформі і забезпечує найширший розвиток вашої художньої літератури".

Ось вам „віз і перевіз" цілого маніфесту чи пак відозви „першого всеукраїнського зїзду радянських письменників". Коли до того додамо, що на самому зїзді сипалися як з рога обильности славословія на адресу Сталіна, Постишева й Косіора, то матимемо повне уявлення цього страшного гнету, який заваготів під комуністичною диктатурою над українською мистецькою творчістю, зокремаж над українським письменством. На зїзді і в маніфесті автори ніяк не могли позволити собі навіть на те, щоби не зневажувати памяти Скрипника, який довгі роки робив дуже багато для розвитку т. зв. пролетарської української літератури і для її жреців-письменників. Він-же випростовував цю літературу та підтягав її до ленінізму." Нині копнули Скрипника-покійника йогож таки вчорашні вихованки, бо така була воля Постишева. Тепер нема на Україні української літератури, а є тільки поневолені комуністами творці шабльонових форм славословій для комуністичного режіму, славословій прибраних у надпсуту мату української мови, бо, як відомо, тепер там і нашу мову інтернаціоналізують, тобто засипують насильно москалізмами. Словом, тернистий шлях для українського духа і його творчих поривів!

Палиця з двома кінцями.

Про охорону своїх земляків за кордоном і внутрішню національну політику.

У звязку зі зїздом закордонних поляків у Варшаві та створенням „Світового Союзу Поляків" писали ми недавно про надзвичайно важливу й болючу проблему охорони кадрів рідних братів, що перебувають довгий час на чужині, перед денаціоналізацією, розбудови їхніх культурних і матеріяльних цінностей та громадсько-політичної активізації (гл. „Діло" ч. 212. з 12. ц. м. вступ п. н. „Земляки на чужині"). Яка це ріжнородна проблема, вказує на це поленіка, яка розгорнулась на сторінках польської преси у звязку з покликом згаданого зїзду „до народів світа" у справі охорони чужонаціональних прав. Ґенеза того поклику ясна: у дебатах над шляхами, в який спосіб найкраще запевнити полякам на чужині свобідний культурно-господарський розвиток та взагалі охоронити їх перед екстермінаційною і денаціоналізаційною політикою влади у ріжних державах, зїзд закордонних поляків відкликався до засад рівноправности і рівновартности народів.

Конкретно, після довгого арґументаційного вступу про потребу „запевнити краще завтра світа, оперши умовини життя держав і народів на трівких підставах мирного співжиття і співпраці"

„розуміючи, що громадяни чужих національностей можуть стати корисними членами державної спільноти, до якої належать, якщо їм запевнять можливість користати в повноти прав і плекати свою культуру, і якщо вони не будуть упосліджені на суспільно-господарському полі", зїзд приняв буквально таку резолюцію:

„Зїзд поляків зза кордону звертається до всіх держав і народів світа з покликом запевнити у всіх державах усім громадянам без огляду на національність повноту фактичної політичної і громадянської рівноправности та повну свободу неспутаного розвитку всіх культурних вартостей свого народу, висловлюючи віру, що конечність здійснити ту засаду стає одним з провідних гасел нинішньої доби, яке веде держави і народи до кращої майбутности, опертої на творчих духових вартостях людськости, що ніколи не нищаться".

Те розумне становище викликало спротив — в ендецькому таборі. „Ґазета Варшавска" назвала цю резолюцію „зайвою постановою" і станула на становищі, що єдиним доцільним засобом охоронити своїх земляків на чужині — це засада взаємности: зі страху за долю своїх власних земляків у Польщі, кожна держава даватиме рівнорядні права й тамошнім полякам. Крім того ендеки лякаються, що проголошена у наведенім резолюції засада

„висуває деякі постуляти, що торкаються наших внутрішніх відносин, у дусі незгіднім з національним польським інтересом..."

Ось де собака зарита! Вправді „Ґазета Варшавска" називає лише жидів, у цілій тій резолюції бачить жидівську інспірацію та не виявляє охоти опікуватися жидами в Польщі так, як поляками на чужині повинні опікуватися інші держави, а проте нехіть до засади політичної і громадянської рівноправности проявляється у

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 23. СЕРПНЯ 1934.

В. НЕСТОРОВИЧ

З ДОЛИНИ ПРУТА
в долину Чорного Черемошу.

Туристичний репортаж з домішкою рідної економіки.

I.

Новим гостинцем Ворохта-Жабє.

Буркут і озеро Шибене — дві атракції прогульковців, що найшлись у горішній течії Чорного Черемошу. Досягнути їх із долини Прута — означало для нас переміряти ногами тількищо викінчений гостинець Ворохта-Жабє, а відтак від відомої там Волянської на скруті Ільців манджати довгі години у верх Черемошу.

Оглянули ми на карті маршруту, відрахували гроші, потрібні на дорогу і ранком у двійку кинули вигідні ліжка у татарівському пансіоні. Залізницею до Ворохти, пішки у тартак, де в передсінку канцелярії заховались від дощу, аби перечекати до відходу „колейки".

Майже одночасно з шумом заїхала „дрезина" і з неї вискочив гурт людей перемочений до нитки. Говорить по німецьки і з розмови виходить, що 5 днів побувало це товариство в горах, між іншим на Попі-Івані. Витягаю „Діло" і питаю, чи знають про події в Відні. Ні! Смерть Дольфуса для них неймовірна сензація. Схвильовані просять перекласти все, що пише „Діло" про револьту гітлерівців і бачу, як слова мого перекладу трусять ними більше ніж перемочений одяг. Дякують за перші вісти і відходять мабуть швидше як заміряли.

Наша „колейка", що незабаром — посвистуючи немилосерно — рухає з місця, біжить і спиняється щойно в Арджелюзі. Висідаємо а за нами висідає теж гурток „гарцерки", що ввесь час у вагоні чомусь пильно слухав нашу розмову. Тут, в Арджелюзі, їх табор (таких таборів на Гуцульщині чимало).

Дорога і ліс потапають у доці і ми прощаємось з надією на погоду, а з тим на соняшний настрій. Показується, що робимо це передчасно. Бо не минуло й пів години, як щедрою рукою розсипало сонце своє багате проміння, розриваючи важкі, оловяні хмари, що ще деякий час клубляться тут і там, немов намагаються з поворотом добути втрачену всевладу. Праворуч і ліворуч парує ліс і ще сильнішим видається нам його аромат. Права стінка лісу врешті рветься і розгортається панорама далекої Чорногори, куди побігла наша „колейка". А потім знову два ряди смеречних дерев, таємних своєю кількістю, півсумерком свого царства та глибоким мохом його долізки. Перед нами по давньому стелиться нова „цісарська дорога" (ця назва в народі таки залишилась), що біжить тепер міцніше в гору і просто на очах сушить своє болото.

Тиша мов у пустому храмі. Вся природа жагуче втягає в себе чудодійне соняшне проміння, дерева повагом струшують зі своїх шат росу рясного дощу і ця падучи мерехтить мов різьблене скло у блискучому сяйві. Від границі надвірнянського і косівського повіту дорога скочується у долину і безлісся дозволяє широко глянути на богату панораму, що пеоть, під обрієм, обставлена шпилями гірських масивів.

„Може купите малини?" — питає дівча, що сидить біля дороги з леґінем, одним із тих, що своїм профілем кажуть вам: так мусіли виглядати старинні римляни.

Купуємо. Дівчина-білявка, як тільки дістала гроші, біжить стрілою у сторону хати, яку ми тільки-що минули, перетинаючи на повітовій границі глибоке коліно гостинця.

Леґінь залишається. Лежить спертий на руку і дивиться чогось злющо на все дальшу сильветку молодої гуцулки. Відтак звертає на нас свій погляд і, коли ми смачно заїдаємо пухкі малини, починає пильно розглядати мою туристичну палицю, що лежить біля нього. На ній понабивані бляшані відзнаки з верхів Татр і Шлеських Бескидів, де побував я давнішими роками (Жаль, що таких памяток немає в наших горах).

Читає голосно написі на бляшках, немов хоче почванитись, що він грамотний у цій здебільша неграмотній гуцульській масі. Тільки при німецьких (Бескіденферайн) і чеських бляшках зупиняється безрадно. Читаю йому і толкую.

Читаєте теж по українськи? — питаю, бо на бляшках латинка. Потакує і я витягаю останнє число „Неділі".

Справді — читає гладко і з цікавістю розглядає ілюстрації.

Візьміть собі — кажу. „Декую файно" — і ховає ґазету у шкіряну торбу, „тобівку". Довідуюсь, що пресу читає він зрідка. „Народню Справу" має там хтось і йому нераз позичає. Зрештою — він дроворуб. Здебільша сидить у лісі. Саме йде „з бутина", з Арджелюзи. Завтра неділя, рішив у село зайти. В понеділок досвіта верне.

Підносимось, аби йти далі. Він з нами. Чогось росте в нього до нас довіря і він починає „витрясати душу". Лає війта в Жабю.

Богачів лає леґінь за видовища у Ворохті. „Повбираюіть си файно і йдуть на виставу. Я би си вбрав циндравий, о такий (і тут показує на себе) підраний киптар, бідні гачі та й подерті постоли і так пішов би на виставу. А то пани дивлятси, що файно виглядають таке в них лудіне і кажуть, що нам добре"...

Входимо в село Криве Поле, що є частиною Жабя. Дорогу обсіли густо жидівські хати. А де газди живуть? Гуцул показує на горн. „По убочах". Туди і він іде, бо там його хата. Прощається і вияснює, аби ми йшли навпростець через Мокриш, бо гостинцем далеко. Слухаємо і незабаром, коли дорога круто звертає на ліво, карабкаємось на Мокриш і йдемо дальше плаями.

Біля одного з перелазів спочиває гуцулка. Хоч лице її старече, проте докладні залишились у неї сліди колишньої краси. Просить сірника, бо хоче люльку закурити, а з кресалом щось-то не впорядку. Даю її сірники і папіроску. Вона радіє і хоче цілувати в руку. Ховає свою люльку і з насолодою втягає в себе дим

ендеків в однаковій мірі і супроти українців та взагалі супроти всіх „інородців". Ця нехіть не є диктована міркуваннями практичної доцільности, лише питомим поглядами про етику. вправді ендецький „інтерес народови" вимагає, щоби власні земляки втішалися всіми свободами по всіх чужих державах, але той сам „інтерес народови" каже чужі національности у себе всіх свобід позбавити...

Тимчасом, навпаки — надача прав чужонаціональним народам у своїй державі є саме *передумовою охорони власних земляків у державах чужинецьких*. І „віце верза" — позбавлення своїх „національних меншин" тих прав, які диктує їх окремішність національного колективу, *спонукує чужі держави легковажити собі членів нації, що не шанують чужих народів.*

На цю тему маємо дуже влучні уваги в 33. ч. „Бюлетину П.-У." з 19. п. м., при чому, як видно, автор статті („Друга сторінка меншинової проблеми") є добрим знавцем життя поляків на чужині — і польської національної внутрішньої політики. Полемізуючи з ендецькою порадою хоронити польські меншини за кордоном — репресіями проти даних чужинців у Польщі, — автор звертає увагу; що

„істотою репресій є саме їх репресійний, а не превенційний характер, тому в меншинових конфліктах вони приходять звичайно запізно і мають визначно негативний характер. Теоретичне застосування можуть мати після того, як відбереться щось меншинам, як ще більше здеградується їх дотеперішню ситуацію. А чейже суттю меншинової проблеми є позитивне змагання до того, щоби вибороти належні права, а не оборона жалюгідного фактичного стану... Тому механічне розуміння міжнародньої взаємної залежности меншинової проблеми зовсім не є достаточне. Річ іде тут про глибше зрозуміння інтегральности меншинової проблеми і єдиної дороги, яка веде до її розвязки. Ця дорога йде в напрямку розбудови меншинового права, в напрямку щирого заспокоєння справедливих меншинених вимог".

Тому автор, обурюючись на ендецьке становище, що „бездержавні народи взагалі не є меншинами" (!) та відкидаючи тезу про доцільність „відплатних репресій", підкреслює, що в самому польському інтересі, в інтересі 8-ми міліонів поляків, розсіяних на чужині, себто в інтересі цілої польської нації і держави, яка мусить опікуватись тими своїми земляками на чужині, є давати найширші свободи непольським народам у Польщі. Накресливши понурий образ національних відносин у ріжних державах, в яких поляки живуть у поважному числі, доходить до остаточного висновку: „Ситуація поважна, що більше — запальна. Невдоволення росте, конфлікти множаться. Про це повинні знати ті, які ще не зрозуміли звязку і — на жаль досі істнуючої — *анальогії ситуації польських меншин і меншин у Польщі*". До тої уваги можна би ще додати, що анальогія виходить постільки яскравіше, поскільки поляків поза Польщею, у всьому світі, взагалі є *лише* 8 (вісім) міліонів, а українців в одній лише Польщі є ок. 6 (шість) міліонів...

І ті польські діячі, які живуть і працюють на чужині серед польських закордонних постійних центрів, з власного досвіду зрозуміли, що меншинева політика має два кінці. Зрозуміли, що тим другим кінцем *не є відплатна репресія*, тільки чисто психольогічний підхід: легковажити народи, що не мають зрозуміння для чужонаціональних вимог. Наприклад у взаєминах зі Совітами не було поважно ніколи мови про засаду взаємности і взаємних відплатних репресій: адже це ноторійна правда, що списаних формально умов (нпр. у риському мирі про охорону чужонаціональних громадян) Совіти зправила не дотримують. І ніщо інше, як саме свідомість поведінки москалів-большевиків з власними і чужонаціональними громадянами, каже відповідно глядіти на московських большевиків на цілому світі, навіть залишаючи на боці їх роботу, як пропагаторів комунізму...

Але тут виринає запит: коли цілий той останній зїзд поляків зза кордону мав півофіціяльний санаційний характер, коли він радив у присутності членів уряду і за їх відома і згодою прийняв м. ін. той „поклик до народів світа", — то чи висловили польські гості зза кордону бодай тихцем, у кулуарах варшавського сойму, щоби в тому самому соймі інакше трактувати справи непольських народів у Польщі?!.

Шкільництво Закарпаття
у числах.

Прага, серпень 1934.

Чехословацький державний статистичний уряд опублікував статистичні дані про стан народнього шкільництва на Закарпатті з днем 31. жовтня 1933 р. З цієї публікації вибираємо для наших читачів найбільше цікаві дати, головнож такі, які дадуть їм змогу зробити собі анальогії і то в ріжних напрямах. Анальогії вчать! І так на початку минулого шкільного року було на Закарпатті 18 виділових шкіл. З того з українською мовою навчання було 16 із 105 клясами, 128 учителями і 4.570 учнями. Виділових шкіл з чеською мовою навчання було 2 з 86 клясами, з 99 учителями і 3.181 учнями. Ці числа показують дуже цікаву диспропорцію і в числі кляс і в кількости учителів та учнів виділових шкіл чеських і українських. Головно бє у вічі велика ріжниця між загальним числом 16-ти українських виділових шкіл і 2-ох чеських. Дається це пояснити тим, що обі чеські виділові школи находяться в Ужгороді і в Мукачеві отже у тих двох місцевостях Закарпаття, де є найсильніший чеський елемент, а далі і тим, що головний контингент учнів обох чеських виділових шкіл рекрутується з жидів. І так: у 16 українських виділових школах було минулого шкільного року записаних 562 жидів, а до чеських 1578, т. є. майже цілих 50 прц.

Цікаві числа подає нам теж статистика народнього шкільництва. В шкільному році 1933-34 було на Закарпатті народніх шкіл з українською викладовою мовою 450, а в них було 1796 кляс із 1763 учителями і 90.636 учнями. Національний склад учнів був тут такий: 83.701 українців, 163 чехословаків, 260 німців, 1492 мадярів і 4973 жидів. Народніх шкіл з чеською викладовою мовою було 159 з 509 клясами, 507 учителями та 19.450 учнями, з того 5036 чехів, 1447 українців, 315 німців, 1486 мадярів та 11.062 жидів. З цього бачимо, що в чеських народніх школах жиди творили аж понад 52 прц. учнів.

З порівнання цих статистичних даних видно, що в українських народніх школах на одну клясу припадає 51 учнів, а в чеських лише 38; в українських народніх школах один учитель припадає на 52 учнів, а в чеських один на 39: на одну українську народню школу припадає 201 учнів, а на одну чеську 122 учнів.

Далі статистика показує, що в минулому шкільному році було на Закарпатті 17 німецьких народніх шкіл, 110 мадярських, 4 румунські і 6 жидівських. До мадярських шкіл було крім мадярів записаних 14 чехословаків, 161 українців та 1220 жидів.

Не менше цікаве є теж порівнання стану виділових і народніх шкіл на Закарпатті 1921. і 1930. р. У 1921 р. було тут 9 виділових шкіл з 48 клясами і 1956 учнями, а 1930 р. 18 виділових шкіл з 170 клясами і 5811 учнями. Індекс 1921 р. (беручи за основу 100) зріс 1930. р. у школах на 200, у клясах на 354, в учнях на 297.

Зріст народніх шкіл за цей час був такий: 1921. р. було 530, а 1930 — 702; кляс було 1921 р. — 1003, а 1930. р. — 1772; число учнів з 67.238 — 1921. р. зросло на 96.097 — 1930. р. Індекс 1930 р показує в народньому шкільництві: у школах 132.4, у клясах 176.7, а в учнях 144.3.

М—м.

з папіроски. Надходить ще одна гуцулка-молодиця і заздро дивиться на папіроску. Виймаю і даю їй. Приймає, але з горда, не так як старушка. Коротко дякує і запалює в тої, схилившись до руки. В той час старенька перекривляє злобно своє лице при чому дивиться і хитає головою, мовляв: єди, нефайна, при чому дивиться на нас й очима показує на молодицю. Ця справді погана. Долішня її щока викривлена зовсім, а говорить мовби повний рот кулеші мала. Гаразд, що йде „жевко" поперед нас усіх; згодом відбивається таки зовсім на велику втіху старухи.

Сходимо з „груня" в долину. „Помагай вам Боже!" — гукаємо якійсь жінці, що пере білля на річці, вибиваючи його сільським звичаєм пральником з усіх боків. Тссс! — кидається до нас старуха. Челяді, коли вона пере, не здоровіть, а то вона вам побажає таке, що треба буде „замовлети", аби відіслати з поворотом „уклете", яке на вас стягнула. І нахиляється до вуха моєї товаришки та щось там її шепче, а потім півголосом говорить, що ніби то мужчинам вільно і тоді челядь здоровити, тільки жінкам від того горе. (Один із забобонів, яких на Гуцульщині сила-силенна, а в які не лише наша Варвара Повшук вірить. Вірить у них загал і є вони одним із обявів гуцульського примітивізму).

Сходимо на гостинець біля каплички, що страшить виглядом своїх святих, як багато гуцульських капличок (не даром один знайомий гуцул називає „капличником" жахливого на вигляд сусіду). Наша Варвара ще з нами. Весь час говірлива, може в подяку за мої папіроски, бо вже дві їх скурила а одну сховала. Оповідає про „любасів", яких мала добрий тузин, про свою молодість гарну, про гори, які любить як своє життя. Ми радо слухаємо цю „усечіну" і так незамітно доходимо під церкву в Ільці.

В хаті панства Глібовицьких, де ще має слід недавної смерти відомої з гостинности Імості дивиться на вас з усіх кутків, дістаємо не тільки бажані інформації але несподівано й нічліг, а застанлений стрілянний сі і не дозволяє нам свенути до туристичних харчевих запасів.

Закарпаття.

СТИПЕНДІЇ ЕП. А. СТОЙКИ.

Епископ Олександер Стойка оголосив конкурс на 4 стипендії для української університетської молоді по 1000 ч. корон на шкільний рік 1934/35. Три стипендії призначені для студентів празького, одна для студента братиславського університету.

Це перший такий почин на Закарпатті і він є новим доказом великих громадянських чеснот епископа Стойки.

ТАБОРИ ПРАЦІ.

В „Українськім Слові" з 16. ц. м. находимо такі інформації про табори праці у ЧСР: Тому, що в нинішніх часах тиняються маси безробітної молоді по цілій республиці — уряд засновав кілька так званих таборів праці, в яких молодь дістає харч, спить у бараках або шатрах, а під неділю отримує й кілька корон на дрібні видатки. В заміну працює 8 годин денно при направі доріг і т. д.

Уряд задумує заснувати такі табори і на Підкарпаттю, де вони хіба найконечніші, бо нужда й безробіття в нас найбільші. Однак недавно подали чеські часописи, що уряд на Підкарпатті не думає уладжувати таборів. Чому? На це подають урядові чинники аж кілька причин. Однак ці всі причини не такі, щоб їх не можна було усунути.

Як першу причину подають, що міністерство соціяльної опіки не має грошей на ту ціль. Ось і диво, що на табори в інших краях найдено гроші, а якраз **на табори в нас, де ті табори найбільш потрібні — грошей не стало.** Другою причиною мала б бути така: молодь Підкарпаття не навчена у будові доріг, ледви чи оплатилаєб її праця. Отже не знають ще наперед, але вже бояться, що може праця **не** оплатитися! Додамо те, що кожний з нас знає, що праця при дорогах не вимагає знов такого спеціяльного знання, щоб аж наша молодь не вміла, не могла навчитися! Невжеж до того треба спеціяльних студій, щоб возити шутер, землю та їх насипати?!

...Як третю причину подають, що були праці, але їх уже віддано фірмам, що самі собі добирають робітників. Знаємо, але знаємо й те, що і в інших краях вже давно віддано працю фірмам, але крім цього ще найдено іншу працю. Є ще одна причина: що у нас платня за роботу така низька, що за неї не можна утримати робітника в таборі".

„Українське Слово" доказує, що на Закарпатті денне утримання робітника не перевищує 5 чк. і праця робітника безумовно тих грошей вартна. Лихо в тім, що видно найшлися люди, які ще хотілиб на тих молодечих чорно-робочих нуждарях заробити великі гроші...

ЯКУ ПРЕСУ ЧИТАЄ МОЛОДЬ У ГРЕКО-КАТ. СЕМИНАРІЇ У ПРЯШЕВІ?

У звіті гр.-кат. учит. семинарії у Пряшеві за 1933/34 рік сказано м. і. таке: „Студентська читальня служила для доповнення шкільних відомостей і для ознайомлення з подіями нинішніх часів і біжучими духовими напрямками".

У читальні були такі газети: „Русскій Вѣстникъ", „Русское Слово", „Иллюстрированная Россія", „Свобода", „Благовѣстникъ", „Slovenský Východ", „Naša Škola", „Šariš", „Slovenský Učitel", „Věstnik Pedagogický", „Bud' pripravený", „Mladý Svět", Sirym Světem", „Rodiče a Škola", „Serafínský Svět", Mladý Život", „Letec," Věstnik katolického učitelstva".

Як видно з того списку на 18 часописів лише один („Свобода") — український 4 московські, а 13 чеських і словацьких!

Для науки і розваги...

Тому, що в літньому часі люблять люди прочитати дещо веселого та ще й при цьому дечого навчитися, поміщуємо дві квітки зі славного краківського городця, офіціяльного органу „Товариства оборони зем всхідніх" — „Польска Всходня". Хочемо теж улекшити будучому хронікареві працю над студіями, що мусів терпіти папір в 30-ох рр. XX. ст. та з яких джерел польське громадянство черпало у тих роках свої відомости про українців.

Тому, що геніяльні речі важко перекладати на іншу мову і найкраще читати їх в оригіналі — дозволяємо собі й ми передрукувати нажченаведені рядки не змінюючи „ніже титли ніже тії коми"

„МАЛА ЧАСТИНА РУСИНІВ, ЩО НАЗВАЛАСЬ УКРАЇНЦЯМИ".

„...Unikajmy błędów, jeżeli ich uniknąć możemy, bo wtedy oszczędzimy sobie wiele przykrości.

Dlatego mówiąc o obecnych wschodnich i południowo-wschodnich województwach nie powinno się wyrażać **„Kresy"**, gdyż kresy wschodnie leżą wedle prawd historycznych i geograficznych dalej na wschód, a więc poza granicami obecnej Rzeczypospolitej".

Mówmy zatem **„Ziemie wschodnie"**, jeżeli na myśli mamy wszystkie województwa wschodnie i południowo-wschodnie, oraz **„Ziemia Czerwieńska"** lub **„Ziemia Grodów Czerwieńskich"**, gdy mówimy wyłącznie o obszarach województw południowo-wschodnich.

Następnie nie mówmy nigdy **„naród ukraiński"**, gdyż taki nie istnieje, tak samo, jak nie istnieje naród pomorski, czy naród podolski, pomimo, że istnieje Pomorze, czy Podole. Wprawdzie istnieje Ukraina, lecz **zamieszkuje ją naród Rusiński (Rusini)**, a słowo Ukraina i nazwa geograficzna tego obszaru ziemi, powstało wtedy, kiedy kraj ten znalazł się u — **kraju** (na krańcach) Polski. Ukrainiec to taka sama nazwa jak Podolak, Wołyniak, Mazur, Ślązak itp.

Na ziemiach wschodnich Polski słowo „Ukraińcy" oznacza pewny kierunek polityczny i nic więcej. Nie stwarzajmy nowej narodowości w Polsce, bo to może kiedyś przynieść nam szkodę. Łatwiej sobie damy radę z faktem, gdy **mała cząstka Rusinów**, którzy nazwali się „Ukraińcami" będzie wyrabiać brewerje, niż z faktem, że cały „naród ukraiński" żąda suwerenności.

Również powinna zniknąć nazwa „Dom Polski" na ziemiach wschodnich, bo taka nazwa może mieć rację we Francji, w Niemczech, w Brazylji itp., ale nigdy we własnym kraju. Przecież nikomu do głowy nie przyjdzie zakładać „Domy Polskie" w Poznaniu czy Krakowie, a ziemie wschodnie są tak samo polskie jak ziemia krakowska, czy poznańska. Należy te nazwy zmienić na **„Dom Ludowy"**, czy inne podobne.

A zatem pamiętajmy: Ziemie wschodnie, Ziemia Czerwieńska, Naród rusiński, Dom ludowy..."

ЗРАЗОК ІСТОРИЧНОЇ РОЗВІДКИ.

„...Polanom południowym, narzucili germańscy najeźdcy Waregowie ze Skandynawji nazwę **Rusinów**. Kazali potem mnichom kijowskim za hojne ofiary pisać zmyśloną historię o Polanach i Rusach. Wydelegowany do jej roboty mnich **Nestor** latopis, opowiada, że Polanie w Nowogrodzie sami prosili germańskich Rusów, aby przyszli do nich ze Skandynawji, żeby bili ich i uciemiężali, narzucając swoje prawo i rozkaz. Wtenczas będzie spokój i porządek w kraju.

Przybyło zbrojnych germanów tak dużo, że nie było ich potrzeba tylu w Nowogradzie. Połowa przybyszów na czele z Aszkoldem i Direm poszła na południe i ujarzmiała Kijów, stolicę Polan. Gdy najeźdzcy Rusowie osadzili się na dobre w Kijowie, robili stąd wyprawy w około dla ujarzmienia Polan w dalszych okolicach.

Pisze dalej Nestor, że w r. 981 Włodzimierz, Wielki Książę Kijowa, namówiony przez pobratymców Niemców zachodnich, aby napadł polskiego księcia Mieszka z tyłu, gdy go oni zaatakują z przodu — wpadł w **lackie** kraje przy Karpatach i zagrabił im Czerwień (Czerwonogród) Trembowlę, Bełz i Przemyśl nad Sanem.

Nestora nikt nie posądzi o niechęć lub nieżyczliwość dla Rusinów, gdyż za ich pieniądze i dla ich korzyści pisał swoją historię. Nie mógł Nestor jednak Wołynia, Podola i kraju aż po Przemyśl nad Sanem, czyli ziemi Czerwieńskiej, nazwać inaczej, jak tylko ziemią lacką czyli polską. Dlaczego dziś powiadają Ukraińcy, że to odwieczny kraj ukraiński? Przecież wówczas Ukrainy nie było! Powstała dopiero z łaski Austrji...

Włodzimiez zajął bez walki polskie zamki na wschodzie w ziemi czerwieńskiej i obsadził je germańskimi Rusami. Mieszko I zabrał z nich załogę polską na zachód do ciągłych walk z Niemcami. Niespodziewał się zdrady i niespodziewanej napaści ze strony kijowskiego sąsiada. Zapóźno dowiedział się o tem, że Włodzimierz działał podstępnie, zachęcony do tego przez Niemców z zachodu.

Od 981 roku aż do dni naszych widzimy stale powtarzający się ten fakt, że Niemcy szczuli zawsze Rusów, aby napadali na Polskę ze wschodu, osłabiali ją i zmuszali do zwracania swych sił obronnych w tamtą stronę. Wtenczas łatwo mogli pokonać Polaków na zachodzie.

Włodzimierz przyjął chsześcijaństwo w obrz. greckim i zmuszał południowych Polan rozmaitymi sposobami do jego przyjęcia. Narzucał go również Polakom w zagrabionej 981 r. Czerwonej Chrobacji. Tutaj nie szła sprawa tak łatwo. Mieszko I przyjąwszy z narodem polskim chrzest 966 roku, wysłał także łacińskich misjonarzy do Przemyśla, Bełza, Trembowli i do innych grodów Wołynia i Podola. Było ich tam niwielu, więc nie mogli prędko wykorzenić dawnego pogaństwa. Gdy po 988 r. przybyli w te strony misjonarze obrządku greckiego, nie znaleźli ochotników, którzyby się do nich garnęli. Załogi tylko wojskowe przysłane przez księcia z Kijowa musiały przyjąć obrządek grecki...."

Мусоліні і арх. Отто.

ЛЬОНДОН, 21. 8. ПАТ. „Дейлі Телеграф" повідомляє, що арх. Отто Габсбург перед виїздом на північ мав коротку розмову з Мусолінієм. Італійський премієр не похвалював ані не осуджував монархістичних аспірацій архикнязя. На представлену арх. Оттоном можливість обєднання Угорщини під його скиптром Мусоліні мав відповісти, що не може ще бути мови про реституцію Габсбургів і що про це можна буде думати аж тоді, коли ситуація в Австрії поправиться.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 23. СЕРПНЯ 1934.

ВАСИЛЬ СОФРОНІВ

У лемківськім закамарку.

III. ПОЗА СКОБКАМИ ЧАСУ.

Одинацять місяців у році сновигаете по камінних хідниках гамірного міста, де дзвінки трамваїв, трубки авт, верески розносщиків ґазет, реклямові вивіски крамниць, яскраві шахівниці афіш на парканах та інші благодати танцюють по ваших нервах як молотки по розстроєних цимбалах. Що-крок мусите витатися з якимсь знайомим, а що пять хвилин приймати до відома якусь нову політичну вістку або кримінальну сензацію. Тому саме весь той час мрієте про дванацятий місяць, місяць відпустки. Мрієте як ґімназійний учень про Робінзоновий острів, як провінціональний адвокат про посольський мандат, як маґістер фільософії про посаду в Рідній Школі. Мрієте про те, щоби на цей один місяць опинитися десь над зеленими водами самітних норвежських фйордів, або в зелених джунґлях віддюдного гавайського острову, десь недалеко від Таїті. З цією метою студіюєте десятки проспектів, усі можливі цінники корабельних ліній і великий інтернаціональний розклад потягів. Врешті рішаєтеся. Проведете цьогорічний серпень у закутині мальовничих гір Середущої Европи, званих Карпатами, де немов у людськім заповіднику живе ще досі дивний екзотичний і дуже убогий нарід, який мешкає в курних хатах, одягається у білі полотняні оляги і живиться вівсяними пляцками та чиром.

Не жалію свого вибору. Зате жалують його мабуть усі, що вибрали собі цього року на відпустку місяць липень і не поїхали на Таїті.

Як минає тут час? Він взагалі тут не минає. Стоїть на місці як вічність. Маю цю певність, коли дивлюся на „страшків" проти вроків серед нив з бараболями, коли вслухуюся, як дудонить серед скал водопад Ветлинки, коли іду з вудкою у руці через сіножать над ріку, а сонце встає зза гір і роси міняться брилянтами та за кожним кроком опадають на мої ноги. Здається мені, що так само йшов я тому тисячу літ. Атже це було вчора? Не знаю.

Через цю невимірність часу я сьогодні зовсім поважно посперечався з жінкою. Пішло про те, який сьогодні день. Після довгих обчислень я почав впевняти, що пятниця.

— Четвер! — доказувала жінка.

— Як може бути четвер, коли вчора був четвер — впирався я.

— Отже маю на це незбиті докази — після довгої надуми з тріюмфом заплескала жінка в долоні. — Вчора була почта і на обід пироги, отже була середа, а сьогодні на обід були курята, а не було почти, отже є четвер!

Докази були справді незбиті. Мені прийшлось капітулювати. Природа бере нас у свої обійми.

Є тут лісничий, який пятнацять літ уже не був поза границями села, а про останню свою подорож до Львова зперед двацяти літ говорить так, якби це було вчора.

Природа поділила час на дні і ночі. Новочасна людина на секунди. Тому такі непорозуміння між людиною і природою.

Але тут люди мало новочасні.

Вчора на проході ми стрінули похорон. На переді йшов священик і процесія. За ними пара волів тягнула **сани** (маємо серпень), на яких лежала домовина. За домовиною йшов гурт жінок і чоловіків. Якась жінка обняла домовину, так що майже лежала на ній і голосила. Сани тихо як човен по воді сунулися по каменистій дорозі. Нагадався мені старинний рисунок з Історії України Грушевського „Похорон княгині Ольги". Князі несуть на плечах сани, на яких зложена домовина. І ще один рисунок, який не тямлю, де бачив: „Похорон батька Т. Шевченка": Літнтій краєвид і сані запряжені одним конем; на санях домовина. Початки нашої історії, далека Київщина і лемківське село обєдналися перед нашими очима. Старинний звичай везти домовину небіщика на санях, спільний колись для цілої України, недавно закинений на Гуцульщині, зацілів тут у повній силі немов у звичаєвім заповіднику України.

Люди тут мало новочасні. А всетаки приходить сюди почта три рази в тижні. Від останньої стації залізниці везуть її трохи кіньми, а далі несуть пішки. Разом шістьдесять кілька кільометрів. Є в селі кооператива, читальня, школа. Правда, в кооперативі манко за манком, а в читальні пустки. Старі люди консервативні — як природа.

Вечором пастушки гонять товар з пасовиська, ідуть на конях і молодими голосами співають:

Раз-два-три, люба Україно...

З давню минулим **нове** обнялось

IV. НА ПСТРУГИ.

Небо, сонце і гори як три вірні пси. Рано, коли виходжу з вудкою у руці з хати, два з них чекають вже на мене на порозі. небо, чисте, як кришталевий дзвін і гори, мрякою сну ще оповиті. Третій з золотими кудлами ще протягається ліниво у своїй буді десь на Ветлинській Полонині. Нараз сторожко підносить голову. Це я свищу на нього. Понад полонину, понад ліси, через мряки, що понад рікою, мчиться третій вірний пес мого дозвілля. З радісним скомлінням припадає до мене, треться золотими кучерами, лиже теплим язиком мої руки, обличча, чоло. Ідемо навправці, через скошену сіножать, над бистру Ветлинку.

Пструг! На диво образове те слово. Є в нім і бистрість, і вюнкість, і сила, і хижість, і обережність. Навіть червоні плямки на зеленаво срібних боках є у тій назві. Пструг! Невеличка риба, великий хижак гірських рік. Майже такий пажерливий хижак як людина.

Стоїмо проти себе. Два хижаки. Обережно закидаю вудку. Мушка з перця легко черкає по воді, підскакує, спокусливо танцює. Стоїмо оба на чатах. Пструг десь у криївці під каменем або непомітно приплющений до камінного дна чатує на добичу. Ось завважив мушку. Як стріла пронизує воду. Пажерлива пащека, узброєна в дрібні, острі зуби хапає добичу. Одна мить. Легкий порух руки. Нам обом треба справности і докладности. Одна мить за скоро, одна мить за пізно і пструг лискавкою прошмигне і щезне.

Ловля пстругів на вудку це для рибака те саме, що для мисливого лови на риса або оленя. І мене ця ловля полонила. Вистарчить сказати, що я ліниний, міський сплюх, встаю позаранками, цілі довгі години вистоюю повище колін у студеній як лід воді гірської річки і раз-по-раз закидаю вудку, як ціпом молочу. А висліди? Рибацький забобон наказує мовчати.

Українська студентська станиця в Любені.

Безперечно з усіх університетських осередків Зах. Европи, в яких перебуває наша молодь, Лювен заслуговує на особливу увагу нашого громадянства. Тут витворились матеріяльні і моральні умовини найбільш сприятливі для праці нашого студентства. І це у великій мірі треба завдячувати іствуванню тут інтернату для словян. Висліди останніх іспитів є найкращим доказом.

В Лювені перебуває тепер 24 українських студентів; з них 17 осіб замешкує в хлопячім інтернаті, дві в дівочім інтернаті, решта на приватних мешканнях (інтернат не приймає тих, що не склали іспитів за попередній рік). На весну приступило до іспитів з інтернату 15 осіб. З загального числа 18 відступили перед іспитами 2, перепав 1, склало задовольняюче 5, склало з відзначенням 6, а з великим відзначенням 4.

Щоби оцінити ці висліди, треба знати, що на лювенськім університеті в першу сесію перепадає пересічно половина, а тим разом на першім році техніки здавало 60, а склало лише 18. Зіставлення тих чисел свідчить про виняткову успішність українських студентів у Лювені, а головно тих, що мешкають в інтернаті (на пятнадцять впав лише один, з інших на три склав лише один). Великі успіхи наших студентів кидаються в очі всім і наша молодь на лювенськім університеті має славу, як серед професорів, так і серед студентів, найкращих учеників.

Умовини життя в інтернаті для словян добрі і в значній мірі сприяють успіхам студентів. Харч вповні вдоволяючий, управа така, що спонукує студентів до праці. Це могли ствердити на підставі власних вражінь і оповідань самих студентів всі, хто побував цього року в Лювені, як ось сенаторка Кисілевська, пані Романчич, делеґатка Канади на Жіночий Конгрес. За два роки істнування в Лювені Української Студентської Громади тут виробились свої традиції, які кажуть нашим студентам ще більше цінити й свою станицю.

Українське громадянство в Бельгії все живо цікавилося життям і працею наших студентів у Лювені та старалося помогати їм, чим тільки можна. За останній академічний рік воно зібрало на користь студентів до 6.000 фр., з яких вирівнювало залеглости незаможніх у дирекції інтернату. В той спосіб забезпечено не одному студентові дальше перебування в стінах інтернату. Заходами тогож громадянства засновано Бельгійсько-Українське Товариство, яке далі опікуватиметься нашою молоддю в Бельгії.

Підсумовуючи висліди дворічного досвіду з інтернатом для словян і лювенським університетом, треба ствердити, що українська студентська станиця в Лювені є дуже цінним надбанням для нашої молоді. Нею треба дорожити і можна сміло порадити українським родичам з краю і з закордону висилати туди наших молодих людей, бо тут вони найліпше користають з часу і коштів, витрачуваних за кордоном. Всі потрібні відомости про ню уділяє Управа НАСУС-а: 101 Rue de Malines Luvain Belgique.

Перед стрічею Шушніґа з Мусолінієм

ВІДЕНЬ, 21. 8. ПАТ. Вчора виїхав до Італії австрійський канцлер д-р Шушніґ, щоби зійтися в Римі з Мусолінієм. Перед виїздом канцлер мав пресове інтервю, в якому зазначив, що його уряд буде вірний політичній лінії пок. Дольфуса. Австрійська влада зробить все, щоби запевнити Австрії безпеку та незалежність. Щодо майбутніх розмов з Мусолінієм канцлер заперечив фантастичним поголоскам, які появилися в закордонній пресі, зазначуючи, що від тих розмов не треба дожидати ніяких несподіванок. Шушніґ закінчив запевненням, що італійсько-австрійська співпраця має на меті консолідацію миру й економічну співпрацю. Австрійський уряд старається поширити умови, зроблені в Римі, і для інших держав було би вказаним приступити до тих умов.

Радек далі розбивається

за Східним Пактом.

Прага, серпень 1934.

Вся чехословацька преса з виявами великого вдоволення передруковує з „Ізвестій" нову статтю Радека, де він далі розбивається за східним пактом і в дуже войовничий спосіб виступає проти всіх тих, що з тим пактом не погоджуються. Ціле вістря його статі звернене головно проти Польщі. На думку Радека, Польща виступає проти пакту з двох основних причин: з одного боку тому, що рішаючі політичні чинники переконані, що Польща не мусить старатися про загальний мир, а лише про забезпечення своїх кордонів, а з другого тому, що в Польщі панує загально думка, що польсько-совітське зближення не мусить йти аж так далеко, щоби цим скріпляти міжнародне становище СССР. Крім того в Польщі є бажання спрямувати німецький напір у напрямі на південний захід. В інтересі Польщі є дальша неясна ситуація в Австрії і те, щоби Гітлер не уступив перед Францією і Італією.

Таким становищем в австрійсько-німецькому питанні поясняється теж і те, чому Польща є проти участи Чехословаччини у східньому пакті. Щоби відкрити шлях німецькому імперіялізмові на південний захід — каже Радек — треба пожертвувати Чехословаччиною. Після аншлюсу мусіло би сяк чи так прийти до мадярсько-австрійського зближення під німецьким проводом, а це був би другий етап боротьби за ревізію мадярських границь, розуміється, коштом Чехословаччини, Румунії та Югославії. Дивно — каже далі Радек — що польська преса, яка пише в користь аншлюсу, рівночасно протестує проти відсутности у східньому пакті Румунії. „Кожний розуміє, що коли йде про безпеку Румунії від заходу, то найліпшою забезпекою для неї є безпека Чехословаччини, а на випадок реалізування німецької експанзії на південний захід Чехословаччина булаб для нього зараз угольним каменем". Розчленування Чехословаччини було би рівнозначне зі скріпленням у подунайських і балканських землях тих елементів, що тісно звязані з німецьким фашизмом. Таких елементів є чимало і в Румунії, а польська допомога німецькій експанзії привелаб зі собою теж зріст германофільських впливів у Румунії. Інакше кажучи: через те, що Польща не противиться німецькому запорові на півд. захід, може нараз втратити свого румунського союзника".

Ідея скріплення польської безпеки протеґуванням німецької експанзії є, за думку Радека, незвичайно небезпечна навіть і тоді, колиб вона не скривала в собі зародка європейської війни. Німецько-австрійське питання є не лише справою цих двох держав. Польща була би втягнена до війни навіть і тоді, колиб війна велася не на польсько-німецьких кордонах. „Це наівність ду- тини Европи, коли тимчасом у другій її частині мати, що можна забезпечити мир для одної часбуде лятися кров. Мир можливий лише для всіх водночас. Буря не мине і Польщі, а вірити в те — це вести фантастичну політику, яка доведе того, що Польща опиниться неприготованою і безсилою на випадок нової війни.

У Польщі — каже далі Радек — панує переконання, що Східне Льокарно це французька комбінація, яка відновить французько-російський аліянс, при чому Польща втратила би свою незалежність і свободу ділання. Через те польська преса радо виступає проти совітсько-французького зближення і загрожує Франції якимь новим політичним переґрупуванням". Але така концепція є теж звернена і проти совітсько-польської приязни, бож і в інтересі Польщі мусить бути, щоби СССР зблизився до інших держав для співпраці над закріпленням мира. Є це безнадійні експерименти, бо Франція та СССР будуть однако прямувати до такого закріплення. Абсурдним є теж стремління контролювати франко-совітські взаємовідносини і така тенденція не може Польщі принести нічого доброго. Така гра є лиш признакою того, що Польща увійшла в круг німецького впливу. Якщож Польща буде далі демонструвати проти Парижа і Москви і вгіршувати їх взаємовідношення, то легко опиниться цілковито в обіймах Берліна".

Свою статтю кінчить Радек запевненням, що східний пакт не є звернений проти Німеччини, лише проти кожного, хто хоче законотити загальний мир, а Німеччина чейже потрібує мира як і всі інші держави. Польща зробить Німеччині найбільше приятельську прислугу, коли приступить до пакту, а тому Радек вірить, що Польща покине свою дотеперішню арґументацію і підпише пакт Східного Льокарна. *М—н.*

Виянснення Старшини Сокола-Батька

в справі відмови Луговій організації винайму площі на Лугове Свято.

У статті „Діла" з 17. серпня ц. р. ч. 217. п. н. „Як прийшло до Лугового городу у Львові?", представлено відмову винайму площі на Лугове свято в 1933 р. так неначеб Сокіл-Батько, як один із мнимих противників Лугової орґанізації намагався цією відмовою „мати арґумент, що ось мовляв, Луговий провід робить Лугове свято на площі польського спортового товариства".

З огляду на те, що наведена стаття без сумніву редаґована в Луговій орґанізації, Старшина Сокола-Батька вважає конечним цією дорогою пригадати Луговій орґанізації зміст свого письма в справі відмови винайму площі в 1933. р. з дати 27. травня до ч. 692/33. У цьому письмі — мимо, що Сокіл-Батько вже тоді мав оправдані жадання до Лугової орґанізації — написано слідуюче: „У відповіді на два письма Хвального Товариства повідомляємо, що Старшина Сокола-Батька по зрілій розвазі рішила з прикрістю не віднаймити Хвальному Т-ву спортового майдану ані на вправи (тренінґи), ані на Святочний Виступ. Старшина Сокола-Батька в цьому випадку була змушена взяти під увагу *жалюгідні події*, які мали місце останніми днями в нашому громадянському житті й які могли би мати місце також і на площі Сокола-Батька, та що в консеквенції цього адміністраційна влада могла би замкнути площу, а з тої причини площа могла би затратити своє значіння під оглядом народньо-виховним та обєднуючим. Остаємо з сокільським привітом Гаразд!"

Під жалюгідними подіями мала Старшина Сокола-Батька на увазі: інцидент з луговиками по панахиді за пок. отамана С. Петлюру в 1933. у тут. православній церкві, інцидент на личаківськім цвинтарі підчас посвячення памятника І. Франка, та вкінці фактичну заборону адміністраційної влади уживання площі при вул. Бальоновій за викликану підчас одного фестину бійку.

У цій самій статті подано, що на викупно площі „богато вложених грошей і Луговиків". Не перечимо, що члени-Луговики могли, як громадяни складати лепти на викупно українського городу, однак члени проводу Лугової орґанізації до жертводавців на український город ніколи не належали, бо їх імен між цими жертводавцями не находимо.

Вкінці редактори цієї статті не забули подати до прилюдного відома, що СокілБатько в попередніх роках числив за винайм площі на Лугове Свято від 300—200 зол., а заряд шкільної площі т. зв. Товариства рухових забав порахував у 1933. р. всього зол. 60. Мабуть не треба виясняювати, що Сокіл-Батько, якщо стане посідачем площі на умовинах Т-ва рухових забав, буде також числити мінімально Але як довго площа невикуплена — Старшина Сокола-Батька має дбати, щоби остаточно ці Громадяни, які з власних ощадностей вложили ще в 1911. р. десятки тисяч корон на її купно, бодай у приблизній вартости з поворотом одержали свої гроші. До такої оплати зобовязані в першій мірі ці орґанізації й установи, які на площі влаштовують імпрези за платними вступами.

Львів, 20. серпня 1934.

ЗА СТАРШИНУ СОКОЛА-БАТЬКА:

О. Карпінський, заст. голови. *М. Тріль*, справник.

Основуйте у кожному місті міську Народню Організацію!

Незвичайно приємно стрічати у нашій пресі статті у справі міст, дарма, що ті голоси дуже рідкі. Рідкі вони тому, що українське громадянство все ще не здає собі якслід справи зі значіння міст для нації. Для українського громадянства все ще тайною є роля міст при завершуванні національних змагань, дарма, що ми могли впродовж століть переконуватись про це власними очима.

Українське міщанство гейби боїться цього чужо-національного велитня, що своєю ремісничою, торговельною, культурною, чи навіть просто численною, фізичною силою може придавити нашого брата. Є лише малий гурток людей, що не зацукується серед нинішніх обставин і дивиться сміливо в будучність, беручи під увагу гірку дійсність. Інакше бути не може.

Коли мова про працю над організацією і розбудовою українського елементу в галицьких містах, то справді годі говорити про скількість діяльних одиниць. На жаль і ці нечисленні одиниці не можуть проявити своєї праці так, як треба би. Тільки впертістю можна в таких важких умовинах дечого добути і саме впертости треба й у міській роботі.

Ніяк не поможе українцям те, що хтось в ряди годи пригадає історичну місію українського міщанства, — і на цьому кінець. Годі дальше чванитись тим, що у нас колись було та що ми легкодушно втратили. Треба наново творити зрілі кадри українського міщанства.

В числах 3—4 коломийський двотижневик „Гуцульське Слово“ у статті „Місто і наше міщанство“ взиває Народню Організацію Українців м. Львова створити союз українських міст. Запитую цією дорогою автора статті, п. Безборонянського, яким чином і з чого можна створити такий союз міст, коли міських організацій по наших містах крім Львова і Коломиї **нема.** Напевне дістану відповідь: То створіть такі.

Проста відповідь, та на жаль вона Народній Організації м. Львова з матеріяльного боку не під силу. Мусять рушитися міщани самі по містах. В кожному нашому місті є поважна скількість громадян, що з дня на день псує свої нерви над проблемами „високої“ політики та непотрібно лається на українську пресу, чому вона не приносить відраднiших вісток для українців. Та інтелігенція, славна з безділля у міських справах, повинна вкінці основувати народні організації по своїх містах. — перерахувати наші живі сили, духові та матеріяльні надбання. Щойно по такій перевірці буде видко, що залишити на божу волю та кому допомогти і як та що самому зліквідувати. Після створення скрізь міських організацій може бути мова про Союз міст. В нинішніх наших політичних обставинах міська Народня Організація є ділом доконче потрібним.

Хоча яка мала скількість громадян розуміє вагу міст, то проте вона повинна запрягти до творчої праці на тій превважній ділянці здібніший і творчий елемент та основувати міську організацію у кожному нашому місті. Час і обставини вказують, що для цієї роботи вибив уже слушний час.

А. Добрянський.

Приїзд канцлера Шушніґа до Фльоренції.

ФЛЬОРЕНЦІЯ 21. 8. ПАТ. Австрійського канцлера Шушніґа витали у Фльоренції з великими почестями. На пероні, прикрашенім прапорами, уставилась почесна сотня фашистівської міліції з орхестрою, відділ молоді, група самоврядних урядовців Фльоренції в історичних ренесансових одягах з прапором. В год. 10.30 прийшов Мусоліні з шефом прес. гр. Чіяно та підсекретарем закордонних справ Сувічем, у військовім однострою. В год. 10.43 приїхав поїзд, з якого висів канцлер Шушніґ при звуках австрійського гимну. Канцлера привитав Мусоліні стисненням правиці. Зі Шушніґом приїхав міністеріяльний радник Сейдель, пресовий радник Гертль. Крім того Шушніґа витали шеф протоколу Севні, барон Альойзі, вищі урядовці міністерства закордонних справ Драґо і Бутті та шеф австрійської військової місії, який є на маневрах. Мусоліні з канцлером Австрії при звуках фашистівського гимну перейшли перед почесними сотнями. Опісля канцлер Шушніґ з радником Шварценберґом віліхали до віллі Антінорі, недалеко Фльоренції. Наради з Мусолінієм відбудуться у палаті Маріне.

По широкому світі.

— В Атенах арештовано двох ґенералів, двох полковників і кількох інших старшин за участь у змові, що мала на меті звалити теперішній уряд і завести диктатуру ген. Пластіраса.

— Проф віденського університету д-р Гуґельман, арештований у звязку з подіями 25. липня, розпочав у вязниці голодівку.

— В стейті Ню-Джерсі відбудуться в перших днях вересня ц. р. великі маневри при участи 400 тисяч вояків.

— В Таліні розпочалися наради пятої балтійської конференції.

— З Норвеґії повідомляють, що арх. Отто Габсбурґ вибрався кораблем на обїзд фіордів північної Норвеґії.

— Совітський ґенеральний консуль у Харбіні Славуцький виїхав до Москви, щоби дати звідомлення про ситуацію на Дал. Сході.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 23. СЕРПНЯ 1934.

ПЕТРО МЕЧНИК 4)

ПСИХОТЕХНІКА

й її роля у професійному порадництві.

ЩЕ ПРО МЕТОДИ ПРОФЕСІОҐРАФІЇ.

До безпосередніх метод належить в першу чергу метода, яка полягає на тому, що психотехнік сам виконує працю даного фаху й сам збирає безпосередні відомости про вимоги того фаху на підставі власних переживань і через обсервацію впливу й наслідків праці на собі самім. Виглядалоб, що цей спосіб може з усіх найдоцільніший. Бо коли психотехнік приступає до розсліду професійної праці не як психольог, але як робітник і в робітничій блюзі поруч з іншими робітниками виконує самостійно працю, тоді такій людині робітники радо подадуть усі потрібні інформації, повчать про роди чинностей та рухів і покажуть йому всі подробиці й крючки, що легко вихоплюються зпід ока навіть найбільше вправленого обсерватора-дослідника. Всежтаки з чисто психольоґічних оглядів ця метода виконування праці самим дослідникам — стрічається з численними труднощами й застереженнями.

Там, де фаховий дослідник (психольоґ) не має змоги сам безпосередньо вглибитися у виконування якоїсь праці (пр. при вищих, академічних званнях), там шукає він звязку з визначними фахівцями даної професії та при їх допомозі намагається розвязати питання: які прикмети потрібні до виконування тієї професії. Дорога ця, як учить досвід, не все дає найкращі висліди. Раз, що робітник, особливо нижчої професії, без відповідної психольоґічної підготовки, не все зрозуміє інтенцію розшуків психотехніка, а по друге — навіть добрий фахівець рідко коли здає собі ясно справу з того, які властиво потрібні здібности, прикмети, своєрідні нахили необхідні в його фаху.

Може найбільше поширена є метода анкет і доцільно, при помочі визначних фахівців зладжених квестіонарів, що містять багато питань, де унаглядненi ріжнородні фахові здібности. Стилізація й уклад питань не вимагають ніякої психольоґічної підготовки й виповнювати такі квестіонарі може й простий робітник. Такі квестіонарі розсилається до працівників даної професії та професійних спілок, а зібраний матеріял порівнюється, після чого устійнюємо те, що у всіх квестіонарах однозгідне. Неоднозгідні погляди перевіряють іншими методами.

Крім цього є ще методи більш спеціяльні, такі, як психольоґічна студія праці, метода кореляції, метода хибних і найвищих осягів, характерольоґічна, типольоґічна метода й багато інших, над якими, з природи речі, не місце нам тут розводитися. Загально можна би сказати, що кожна метода в руках доброго психотехніка є добра, при чому для одного роду професійної праці така метода дає кращі висліди, а для другого — інша[1]).

§ 2. ХАРАКТЕРИСТИКИ ФАХІВ.

На основі психольоґічної аналізи фахів, яку переводять визначні фахові дослідники, наукові інститути та психольоґічні робітні, складено подрібні **характеристики** та осібні **психольоґічні монографії поодиноких фахів**[2]), а кожна професійна порадня мусить мати в себе для власних потреб такі характеристики всіх, або бодай найбільше поширених фахів. Для прикладу наведу кілька зразків таких характеристик[3]).

Заняття **телефоністки** вимагає доброго зору, знаменитого слуху, виразної вимови, справної руки, скорої зорово-моторичної координації, точного відчуття дрібних віддалень, бистрого спостерігання, подільної уваги — особливо в ділянці зорових і слухових вражінь, та якнайкращої памяти чисел і прізвищ.

У **трамваєвого кондуктора (шофера, машиніста)** потрібна скора орієнтація в ділянці зорових спостережень (відріжнення барв, бачення в недостаточному світлі, широке поле зору), а також і слухових (відрізнення напряму звуків), — вражливість у ділянці суставових вражінь, скора реакція рухова, технічні здібности, притомність ума, відвага, витревалість, моральні прикмети такі, як: ретельність, точність і т. п.

Друкарський складач: вправа й скорість у відчитуванні нечитких скриптів, докладне знання правопису, значна містота і подільність уваги, догадливість, здібність до комбінування, скорість і прецизія рухів, зоровий тип памяти, дотикова вражливість і т. і.

Важно також знати, які психо-фізіольоґічні недостачі або дефекти є безоглядною перепоною до виконування якоїсь професійної праці. Так пр. дальтоніст не може бути залізничником, ткачем, малярем, — схильний до заморoків не може бути коминарем, мулярем, летуном... Постійна вогкість рук наслідком надмірного почення є перепоною до виконування праці в фаху кравця, тапіцера, переплетника, пекаря.

Вищі звання (М. Ульріх):

Звання лікаря вимагає в першу чергу доброго здоровля й відпорности на атмосферичні чинники. Необхідний добрий зір, слух, нюх, дотик і змисл температури; вироблена обсерваційність, добра память, належне розуміння, здібність до індукційного думання і синтетичного схоплювання цілости з подробиць; уміліcть стосування теорії до практичних потреб; далі терпеливість, вирозуміння, відчуття чужих терпінь при рівночасному загартуванні власних нервів; повне опанування себе, брак проявів незрівноваження й нерішучости; практичне знання психольоґії, здібність до суґестивного ділання на інших (поставою, голосом, загальною поведінкою); вкінці етичні засади в поведінці з людьми й безкорисність.

(Далі буде.)

---

[1]) Цікавих відсилаю до легко доступної та цікавої праці Ф. Бавмґартенівни, що її вище вже цитовано.

[2]) До найкращих праць з тієї ділянки належать: Mauvezin, Rose des métiers, 1922. Fontaine, La livret des métiers 19 4 Lipmann, Psychologie der Berufe, 1922, — а для вищих, академічних звань: Martha Ulrich, Die psychologische Analyse der höheren Berufe als Grundlage einer künftigen Berufsberatung . (Zeit f. ang. Psych 1918).

[3]) Подаю за T. Jaroszyńsk-им: Badania psycholog. w szkole. II. вид. 19 5. стр. 185 і н.

НОВИНКИ

— ЗІ СЬОГОДНІШНІМ ЧИСЛОМ висилаємо складанки П. К. О., якими просимо Вп. Передплатників надіслати передплату за серпень зол. 5 і вирівняти залеглости.

— Приймаю адміністрації реальностей. Ігнат, Львів, Куркова 24. 202 1-10

— Книгарня „Просвіти" при вул. Руській має до продажі всі потрібні шкільні підручники. Тому купуйте ці підручники в ній, а допоможете цим „Просвіті".

— Пошесть червінки в кремянецькому повіті шириться дальше. Досі стверджено поверх 1000 занедужань, переважно на передмістях Кремянця і в Почаєві. Досі померло на цю недугу поверх 100 осіб. Адміністраційна і санітарна влада видала розпорядки задля припинення пошести. У школах кремянецького повіту пересунено початок науки на тиждень. Звернено теж увагу на прочан, що вибираються на відпуст до Почаєва.

— **Зловживання в повітовому виділі в Золочеві.** У звязку з грошевими зловживаннями інкасентів золочівського повітового виділу, Миколи Ковалика і Стефана Барецкевича арештовано референта податкових справ Павла Заліпського. На основі дотеперішніх обчислень сума здефравдованих грошей сягає 8.500 зол. Арештований Заліпський мав бути спільником обох інкасентів і фальшиво записував до книг. Тому що інкасенти брали гроші в цілому повіті, спеціяльна комісія виїхала на села, щоби на місці перевести доходження.

— **Смертельний стріл постерункового.** У Спасі пов. Долина два постерункові — як повідомляє ПАТ — зустріли знаного авантурника Михайла Ковальчука, який бачучи поліцію, сховався за углом хати і змірився до них з кріса. Коли Ковальчук не послухав постерункових, щоби зложити зброю, один із них стрілив з револьвера, але куля хибила. Тоді Ковальчук відстрілюючись, почав утікати в поле. Постерункові вжили знову зброї, ранячи Ковальчука в груди. Перенесений до дому родичів він незабаром помер.

— **З хроніки самогубств.** На головному двірці у Львові кинувся під потяг ем. залізничий топник Петро Лихвар, якому колеса відтяли обі ноги. Наслідком упливу крови він помер. — На залізничому мості біля вул. Жерельної кинулася під потяг 15-літня Софія Штернберґ. Тяжко покалічену відставлено до шпиталю. — В Букачівцях пов. Рогатин застрілився з невідомої причини Станислав Лісовський, управитель місцевої школи.

— **Пожежа.** В Крилосі пов. Станиславів вибухла з невідомої причини в будинках гр.-кат. митрополії грізна пожежа і знищила три великі господарські будинки, значну скількість будівельного матеріялу, рільничі знаряди і частину сьогорічних зборів. Шкоду обчисляють на 10.000 зол. — На фільварку оо. Домініканів у Борках Домініканських пов. Львів згоріло 300 кіп вівса, 50 кіп ячменю, 300 сотнарів сіна і т. п. Шкода 13.000 зол.

— **Японський Робінзон.** На острівці Кейкі-До в корейському заливі проживає японський 60-літній Робінзон Тона Юї Сузукі враз з дружиною і дітьми. Сузокі це артист маляр, який їздив по Европі, Африці та Монголії. По великім землетрусі в Японії 1923 р. покинув Японію і поселився на згаданому острівці. Цікавим туристам, які відвідували його на острівці, показував дошку з написом: „Дружина і я не бажаємо собі, щоби ви нас тривожили. Прощавайте! Сподіємося, що більше вас тут не побачимо". Податковий уряд почав стягати від нього по 300 ен податку на рік за користування острівцем. Тому Сузукі виєднав від кореанського уряду, що може користуватися острівцем безплатно під умовиною, що його загосподарить. Сузукі збудував хату та декілька доріжок. Тепер має 8 тисяч кріликів. Любить рибу і не голодує. Деколи їде на Корею і купує риж. В 1930 р. відвіз до Японії своїх дітей до школи, а сам проживає далі з дружиною на острівці. Тепер його ненависть до людей зменшилася і Сузукі радо гостить на острові туристів. Кожний турист платить по 20 сен за оглянення острівця. Минулого року відвідало Робінзона понад 600 туристів.

— **Краєва хроніка.** Семитижневий страйк у механічних варстатах Геніґа в Бориславі скінчився перемогою робітників, які здобули підвишку платень. — В костелі Кармелітів у Кракові вкрали злодії з образу Божої Матери дорогоцінні вота вартости кількох тисяч зол. — В Бабянці пов. Товмач шириться пошесть червінки. — В Підгірках пов. Калуш 11-літний Іван Когут ударив підчас забави 13-літну Стефанію Дідошак каменем в голову і вбив її на місці. До церкви в Старуні пов. Надвірна вломилися злодії і вкрали зі скарбонки 44 зол. — У львівському шпиталі помер Влад. Мороз з Дублян, якого переїхав віз зі сполошеними кіньми.

— **Мозаїка VII віку.** При розкопках на просторі колишнього Михайлівського монастиря найшли прегарні зразки візантійської мозаїки зі VII. віку. Крім мозаїк найшли теж фрески невідомих мистців VII. віку.

— **Військові вправи міністрів.** На приказ Мусолінія всі італійські міністри і товариші міністрів покинули працю в своїх міністерствах і від 17. серпня ц. р. пішли на маневри італійської армії. Міністри фінансів, комунікації, справедливости та освіти сповняють військову службу в тих полках, в яких служили підчас світової війни.

— **Ріжні вісти.** З Англії відвезли 400 тон срібла до Зл. Держав на суму 1,250.000 фунтів штерлінґів. — У Стамбулі відбудеться у вересні конференція міжпарляментарного союзу. — Мадярський уряд заборонив зїзд леґітимістів у дні 16. серпня ц. р. — Грецький політик Венізельос рішився поселитись на постійний побут в Англії. Американський „пророк" Глен Волайка пророкує кінець світа на 10. вересня ц. р. — У провінції Мінбо в Портуґалії згоріло 70 км² соснового ліса. — На шосі між Тульоном і Марсей зударився самохід відомого французького письменника Анрі Беро з другим самоходом. Письменник вийшов з катастрофи живий, а шофер другого самоходу тяжко ранений. — У Кишиневі вперше трапився випадок сонної недуги.

— **Пяні риби.** В ріці, яка перепливає біля містечка Карачева в СССР, живе дуже багато риб. За містечком положена Юрасівська горальня. На днях викинули з горальні до води багато відпадків та горілчаного осаду, яким риби напилися. Тоді почалась ловля риб кошиками і руками. Цілими фірами возили рибу аж доки її зовсім не виловили.

З дороги життя.

ВОЄННА ЗГАДКА.

Принесли недавно часописи вістку, що у Відні помер б. командант перемиської твердині ґенерал Рудольф фон Кусманек. Всі майже часописи присвятили йому більші чи менші згадки. Писав про нього двічі й наш денник.

Імя Кусманка та перемиської твердині навіяли й мені деякі спогади з не так давнього — а всеж здається, з давнього минулого...

Австрійські ґенерали! Стоять вони й віджи-вають у моїй уяві. І ті, що я їх оглядав на львівських бруках як: Фідлер, Кольошварі, Брудерман, Бем-Ермолі, Пфлянцер-Бальтін, Гофман, Боровевіч, Рімль, Летовскі — і ті, що я їх бачив поза Львовом у часі мира й війни, — і ті, що я про них начитався, особливо в днях, коли австроугорські війська відступали „в порядку на заздалегідь приготовані становища". А робили це з простої причини: um sich vom Feinde loszulösen...

Щось таке, як у нашій приповідці: „чешиділька зрідка". Ґенеральний штаб добавив ще: і здалека.

Стоять ті ґенерали в моїй уяві — наче живі.

Бо не знаю, чи згинув хто з них на фронті, не пригадую, щоби котрий з них попав у полон (хіба з твердині), зате тямлю, що багато їх вимерло у першому році війни зі старости й переструху, а опісля теж вмирали мирною смертю.

Кусманек, що недавно помер, був одним з останніх моґіканів.

Був він від початку 1914 р. командантом грізної перемиської твердині, що була великим сподіванням і гордощами наддунайської монархії, що на ній на випадок війни, мала заломитися ударна сила царської армії.

Співав про неї один з наших поетів (що правда, вже на еміґрації):

Нехай на тебе цар Микола
Всю дич Сибіру вишле,
Ти гордо глянеш з гір довкола
Престольний Перемишле!

Перемиську твердиню будували довгі роки і коштувала вона десятки міліонів корон.

Хоч будова велася по плянам і під наглядом технічного виділу військового будівництва в міністерстві, та властивим керманичем і будівничим одного року був командант перемиського корпусу ґенерал Ґальґочі, старий жовнір з крови і кости, найвірніший слуга держави і династії, любимець цісаря Франц-Йосифа, людина по вдачі „комісна" та непорочного характеру і чистоти рук. Не любив він довгої переписки, розумів лише: видати й виконати наказ.

В одн̆м році мали за нього виконати якісь фортифікаційні додаткові роботи мабуть за 5,000.000 к.

Старий ґенерал дні і ночі доглядав робіт, провіряв рахунки, а коли все було готове, післав до міністерства коротенький звіт і предложив рахунки, що так виглядали:

1) На додаткові роботи фортифікаційні асиґновано 5,000.000 к.
2) Кошти виконання виносять 5,000.000 к.
Отже весь фонд вичерпаний.

Але австрійський міністеріяльний „шімель" не міг вдоволитися таким розрахунком. Тому звіт звернено ґенералові з домаганням подрібного розрахування.

Ґальґочі вдруге написав свій звіт і предложив своє лякомічне зіставлення рахунків, додаючи при кінці: Wer glaubt nicht, ist ein Esel

Діставши цей „подрібний" звіт, референт побіг до шефа, шеф до міністра, а міністр до самого цісаря.

Старий Габсбурґ перечитав звіт і сказав: Ich glaube!

Тимсамим справу полагоджено.

Так народилася перемиська твердиня, що 21. березня 1915 р. з наказу Кусманка вилетіла у воздух, а 22. увійшли до неї російські війська.

Упадок Перемишля був страшним ударом для монархії та її населення по обох боках боєвої лінії.

До якої міри потратили люди голову, память, та силу панування над собою, що я сам бачив, відчував і досвідчив на собі.

В дві неділі після упадку Перемишля, не знаю, чи з жалю, чи з розпуки, чи на знак жалоби я — оженився...

Тиберій Горобець.

Велике Свято на Буковині.

— **Свято Федьковича в Чернівцях.** З приводу 100-ліття народин буковинського Кобзаря Осипа Юрія Федьковича українські установи в Чернівцях склали комітет, що занявся вшануванням памяти поета. Комітет улаштовує в днях 8. і 9. вересня ц. р. свято з такою програмою: 1) Субота, 8. вересня: а) год. 10. передпол. панахида біля нагробника поета на цвинтарі; б) год. 11 і пів. передпол. академія в салі Українського Народнього Дому; в) год. 8. веч. театральна вистава під мистецькою управою посла д-ра Волод. Залозецького. 2) Неділя, 9. вересня, год. 10 і пів передпол. великий концерт у Музичній салі, в якому візьмуть участь хори: Український Буковинський Кобзар, мужеський хор т-ва „Міщанська Читальня", Міщанський Хор і преміований Селянський хор з Кіцманя.

Повінь в Манджурії.

Наслідком довготревалих дощів ріки Ялю і Аіло в Манджурії виступили з берегів, заливаючи великі простори, положені здовш залізничої лінії Квантун-Мукден. За дотеперішніми обчисленнями утонуло 600 осіб. Вода знесла 700 домів, а кільканацять тисяч домів знайшлося під водою. Поверх 60 тисяч людей втратило дах над головою.

Знову двох повісили.

Найвищий суд у Відні засудив двох мешканців Відня, Унтербергера і Заверайса на кару смерти за переховування вибухових матеріялів. Обох засуджених страчено.

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": „ЦІЛУЙ ЩЕ РАЗ".

Французька комедія з Анні Ондрою і Лефевром. Ондра як звичайно в улюбленій ролі збиточника, Лефевр у ролі сентиментально-мелянхолійного молодця, що кохається напів нещасливо. Використаний тут не новий, кіновий „трік", щоби та сама артистка грала дві ролі — двійників. Ондра як бідна дівчина, що продає на вулиці буцім-то власні винаходи і Ондра як молода химерна баронова — прекомічна пара. Ще раз маємо нагоду бачити, як вона не вміючи якоїсь штуки стає мистцем поневолі, цим разом на совгах. Уся комедія має добру інтриґу і сцени з природним гумором.

СПОРТ.

КОМУНІКАТ СПОРТОВОГО РЕФЕРАТУ У. С. С.

I. Рішенням Спортової Ради **не затверджується наколесних шосових змагань, які відбулися в дн 12 серпня ц. р. на трасі Львів—Яворів—Львів як краєвого першенства** і не признається побідникові титулу мистця на 1934 р. Одночасно доручується Наколесному Субрефератові перевести змагання за краєве першенство **в новому речинці у вересні ц. р.**

II. **Краєві плавацькі змагання**, заповіджені на 25. і 26. серпня ц. р. **відкликується** з огляду на малу скількість зголошених змагунів.

III. **Доручується проводам клюбів УССК, сс. Плай, сс. Сокола-Батька, сс. Сокола IV, Богун і Черник зголосити по пять впорядчиків** на краєві звгкоатлетичні змагання, котрі теж під проводом Черника переведуть упорядкування і приготування площі на змагання. Збірка впорядчиків на площі С.-Б. в середу 22. ц. м. в год. 17. **За впорядчиків відповідатимуть проводи.**

IV. **Перші каюкові змагання.** Відкликані в липні каюкові змагання відбудуться **9. вересня ц. р. на Дністрі.** Організує Л. О. К.

Траса змагань: **Розвадів—Букавина 35 км.**

Змагання відбудуться в категорії двоособових каюків без керми.

Вписове до змагань 0·50 від особи. — Зголошення до 3-го вересня ц. р. включно на адресу: **У. С. С., Львів, вул. Домініканська 11/I.**

XI. КРАЄВІ СИТКІВКОВІ ЗМАГАННЯ.

Великий успіх коломийського „Сокола". — Слаба фреквенція львівських змагунів.

Сьогорічні змагання в днях 16—19 серпня ц. р. не згуртували — на жаль — всіх найкращих змагунів. Не приїхали: Сасик (минулорічний мистець), Кулечко ні Дрогомирецький; не зголосилася також Гурська з Перемишля. Зі Львова було всего 4 змагунів: Рожанковський Яр. (Л. К. С.), м-р Пачовський, Маруняк, (У. С. С. К.), Назар (Плай) і 1 змагунка: Ліщинська (У. С. С. К.). Зате дописала Коломия, яка явилася в повному складі, а саме: Могильницька, проф. Кульчицький, Олександрович і Сельський (всі зі Сокола). Від станиславівського УСК-а, організатора сиктівкових змагань, зголосилися: Снігуровичівна, проф. Балинський, Андрухович. Попель та трьох юніорів: Донський, Мікльоша і Тарас. — Разом було зголошених до поодинокої гри пань: три змагунки (розставлена Могильницька); панів — 10 змагунів (розст. Олександрович, Рожанковський, Сельський і Андрухович); юніорів: змагуни 3 до мішаної гри 3 пари; до подвійної гри панів — 4 пари.

Переходячи до технічних вислідів, треба ствердити безсумнівно перемогу коломийського Сокола якого змагуни здобули 4 перші місця і 3 нагороди (Могильницька „Маслосоюзу", Олександрович „Центросоюзу" і Сельський „Дністра"). Четверта нагорода припала Снігуровичівній (п. Сасиківної).

ВИСЛІДИ:

16. серпня. **Назар — Попель 4 : 6, 6 : 3, 6 : 2, Сельський — проф. Кульчицький 6 : 1, 6 : 3 м-р Пачовський — проф. Бачинський 6 : 0, 7 : 5.**

17. серпня: **Рожанковський — Назар 6 : 0, 7 : 5.** У другому сеті Назар заграв надсподівано добре. — Олександрович м-р Пачовський 2 : 6, 6 : 2, 6 : 1. В першому сеті Пачовський грав дуже добре, Олександрович збентежений не доходить до голосу. Опісля вже зрівноважений легко виграв. **Андрухович — Маруняк 7 : 5, 6 : 4.** Андрухович зробив величезні поступи і грає тактично. Ліщинська, Рожанковський — **Снігуровичівна, Андрухович 7 : 5. 6 : 3. Олександрович. Сельський** — **проф. Кульчицький, Маруняк 4 : 6, 6 : 1. 6 : 2, 6 : 1. Рожанковський, м-р Пачовський — Андрухович, Попель 7 : 5, 6 : 3. 7 : 5.** Завзята боротьба!

Снігуровичівна — Ліщинська 2 : 6, 6 : 8. В першому сеті Снігуровичівна збентежена. В другому сеті при стані 3 : 0 для Ліщинської, Снігуровичівна вирівнує й провадить 5 : 3; має навіть сетбола, але замала вправа не позваляє їй виграти. **Мікльош-Тарас 6 : 3, 6 : 0.**

18. серпня: **Півфінали** принесли несподіванку — сильна постава Сельського і Андруховича. Перший добув з Рожанковським два сети. Другий у першому сеті з Олександровичом здобув 5 сетболів. Висліди: **Рожанковський — Сельський 6 : 3, 8 : 6, 1 : 6, 1 : 6, 6 : 2. Олександрович — Андрухович 12 : 10, 6 : 3, 6 : 0.**

Фінал гри мішаної приніс першу перемогу змагунам Коломиї. **Могильницька, Олександрович** виграли з парою **Ліщинська, Рожанковський 6 : 4, 6 : 1.**

19. **серпня: День фіналів:**

Фінал подвійної гри рішила в свою користь пара **Олександрович. Сельський,** виграючи з парою **Рожанковський, м-р Пачовський** у 4-ох сетах: **4 : 6, 6 : 1, 6 : 3, 6 : 2.** Найслабше випав Пачовський, зате Сельський виказав, що краще почувається у подвійній грі. — Фінал юніорів приніс певну виграну **Донського з Мікльошем 6 : 1, 6 : 0.** Донський заповідається дуже добре. Мікльош був надто збентежений, щоби міг протиставитися свому противникові, з яким — до речі — вже раз виграв. Фінал других за 3 і 4 місце покінчився по тяжкій дво-годинній грі виграною **Сельського над Андруховичем 9 : 7, 6 : 4, 6 : 8, 6 : 2.**

Сподівання, що **Могильницький** легко вирішить перемогу в фіналі пань у свою користь не справдилися. Перший сет приводить до стану 4 : 4, рівнорядну гру обох пань. Опісля **Ліщинська** підходить кілька разів до сітки, гарно кінчить мячі й виграє сета 6 : 4. У другому Могильницька з місця атакує, провадить 3 : 0, опісля 5 : 2. Ліщинська витягає ще 7 гемів але вкінці програє **4 : 6.** Перші геми в третьому сеті виграють пані. Одночасно Могильницька і Ліщинська заломлюється й по 10 хв. провадить 5 : 1. Могильницька витягає на 5 : 2, але за хвилю Ліщинська провадить 40 : 0. Ще пункт і молода змагунка У. С. С. К.-у здобуде мистецтво. Могильницька ставить все на одну карту, атакує і витягає на 40 : 40 та виграє по першій переказі. 4 слідуючі геми були вже тільки формальністю. Ліщинська геть збентежена; не доходить до голосу. Остаточно виграє Могильницька 4 : 6, 6 : 4, 7 : 5. Третє мистецтво в руках Коломиї.

Фінал панів закінчився несподівано в 3 сетах. **Рожанковському** щедалеко до повної форми. Не диво, що **Олександрович** дуже добре приготований добув для Коломиї 4. мистецтво. Одначе, хоч би грав Сасик, а навіть при кращій формі Рожанківського, мусів би молодий змагун "Сокола" вдоволитися 2-им місцем. Вислід 6 : 4, 7 : 5, 6 : 2 для Олександровича. В другому сеті Рожанківський провадив 5 : 0, але за тактика, (не використав свого атуту; сітки) не позволили йому добути навіть сета.

По змаганнях інж. Зубенко **роздав мистцям нагороди,** а інж. Попович, голова У. С. К.-у, подякував змагунам за участь.

Міжклюбові ситківкові змагання **У. С. С. К. (Львів) — У. С. К. (Станиславів)** покінчився виграною львівських студентів у відношенні 5 : 2. Поодинокі висліди такі:

Ліщинська — Снігуровичівна 6 : 1, 8 : 6. Гра подібна до гри мист.

Андрухович — Маруняк 6 : 4, 6 : 4.

Андрухович — м-р Пачовський 6 : 3, 6 : 3.

Маруняк — Попопель 6 : 2, 6 : 2.

М-р Пачовський — Попопель 6 : 3, 0 . 6 (!!), 6 : 1.

Ліщинська, Маруняк — Снігуровичівна, Попель 6 : 4, 8 : 6.

Маруняк, м-р Пачовський — Андрухович, Попель 7 : 5, 1 : 6, 6 : 2.

Л.

МИСТЕЦТВА Б-КЛЯСИ.

СТАНИСЛАВІВ. **ПРОЛОМ — АДМІРА 2 : 3 (0 : 2).**

Змагання за мистецтво Б-кляси програв Пролом зовсім не заслужено, бо крім 10 мінут у першій і 15 мінут у другій половині, не сходив з половини Адміри. Слаба стрілова диспозиція трійки нападу рішила про некорисний вислід. Змагання можна було легко виграти, лише Пролом непотрібно тратить голову по страті воріт. Гра сама була досить цікава й стояла на доброму рівені. Видців 800 осіб, дуже багато українців.

Б. Л.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Український Нар. Театр ім. Тобілевича.

Коломия:

21. VIII. „Мазепа."

Станиславів:

22. VIII. „Товаріш".
23. VIII. „Королева кіна".
24. VIII. Ельга.

Великий Міський Театр.

Нечинний з причини ферій.

Театр Ріжнородностей.

Понеділок, 20. VIII. год. 7·30 веч. „Якби я хотіла".

Вівторок, 21. VIII. год. 7·30 веч. „Якби я хотіла".

Кіна.

АПОЛЬО: „Небесні птахи".
АТЛЯНТИК: „Нападиста білявка".
ВАНДА: „Баніта".
КАСІНО: „Симфонія серць".
КОЛІСЕЙ: Нечинне.
КОПЕРНИК: „Чібі" (віденська комедія), „Баль білих ліжечок" (із Містенґет), Барту в Польщі.
МАРУСЕНЬКА: „Джені Ґергардт" і ревія.
МІРАЖ: „Затроєні душі."
МУЗА: „Касанова".
ПАН: „Пригода на Лідо" і „Радіостанія В. П. Н.
ПАЛЯС: „Поцілуй мене ще раз".
ПАСАЖ: „Бастер наварив пива" і ревія.
РАЙ: „Пат і Паташон як композитори".
СВІТ: „Цілунок перед зеркалом" і „Чотирьох утікачів".
СОНЦЕ: „Полуня, що погасає" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Ніч у Каїро" і ревія.
ХІМЕРА: „Тайна білого пекла" та „Романс секретарки".
УТІХА: „Чоловік, який вернувся" і ревія.

Закордонне радіо.

Середа, 22. серпня 1934.

Віденьь (506,8) 12·00 Концерт, 19·40 Радіоконцерт, **Прага** (470,2) 16·40 Концерт, **Копенгаген** (255,1) 15·30 Радіорхестра, **Штрасбург** (349,2) 17·00 Концерт, 20·30 Опера, **Рига** (514,6) 16·30 Легка музика, **Берлін** 13·15 Концерт солістів, **Кенігсвустергавзен** (1571) 20·30 Концерт для молоді, **Кельн** (455,9) 13·00 Популярна музика, **Ляйпціґ** (382,2) 21·00 Вечірний концерт, **Штутгарт** (522,6 21·00 Концерт, **Букарешт** (365) 18·05 Концерт радіоорхестри, **Стокгольм** (426,1) 14·30 Концерт солістів, **Міляно** (368,6) 21·30 Симфонічний концерт, **Рим** (420,8) 20·45 Опера.

Четвер, 23. серпня 1934.

Відень (506,8) 19·40 Концерт, **Прага** (470,2) 14·00 Плити, 16·40 Концерт, **Копенгаген** (255,1) 15·30 Радіоорхестра, **Штрасбург** (349,2) 20·30 Опера, **Атльона** (531) 19·30 Легка музика, **Білгород** (439,8) 18·30 Популярна музика, **Берлін** (356,7) 13·15 Концерт солістів, **Ляйпціґ** (382,2) 21·00 Вечірний концерт, **Мінхен** (405,4) 14·20 Солісти, **Штутгарт** (522,6) 21·00 Концерт, **Осльо** (1154) 19·40 Джезбенд. 20·30 Концерт, **Букарешт** (365) 18·05 Концерт, **Стокгольм** (426,1) 20·20 Популярна музика, **Міляно** (368,6) 21·30 Симфонічний концерт, **Рим** (420,8) 20·45 Опера.

Львівське радіо.

Середа, 22. серпня 1934.

6·30—7·30 Ранішня авдиція, 11·57 Сиґн часу, 12·03 Метеорольоґічні вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Популярна музика, 13·00 Полудневий денник, 13·05 Концерт, 14·05 Збіжева біржа, 16·00 Легка музика, 17·00 Поштова скринька, 17·15 Концерт, солістів, 18·00 Книжка і знання, 18·15 Популярний концерт, 18·45 Трансмісія з Варшави, 19·00 Всячина, 19·10 Програма на черговий день, 19·15 Легка музика, 19·50 Спортові вістки, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Актуальний фейлетон, 20·12 Хор ревелерсів, 20·50 Вечірний денник, 21·12 Концерт солістів, 22·00 Трансмісія з Варшави, 22·15 Танкова музика.

Четвер. 32. серпня 1934.

6·30—7·25 Ранішня авдиція, 11·56 Сиґн. часу, 12·03 Метеорольоґічні вісти, 12·05 Огляд преси, 12·10 Концерт, 13·00 Полудневий денник, 13·05 Авдиція для дітей, 13·20 Популярна музика, 14·05 Збіжева біржа, 16·00 Музична авдиція, 16·45 Легка музика, 17·00 Листи і програми, 17·15 Камеральний концерт, 18·00 Відчит, 18·15 „Пан з Кшемінек", 19·15 Всячина, 19·25 Програма на черговий день 19·30 Танкова музика, 19·50 Спортові вісти, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Фейлетон, 20·12 Легка музика, 20·50 Вечірний денник, 21·02 Серед книжок, 21·12 Популярний концерт, 22·00 „Як тяжко зрозуміти правду науки", 22·15 Танкова музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Доляр у Львові у приватних оборотах 5·18 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·62, Париж 34·89, Берлін 211·00, Амстердам 358·50, Прага 21·97, Нюйорк кабель 5·22·75, Нюйорк чеки 5·21·25.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 21. серпня ц. р. з приводу знижкової тенденції твердих цін на масло не ставить, а кооперативам платив за:

1 л. молока	0·13	зол.
1 л. сметани	0·55	„
1 к. яєць	2·65	„

Пастеризоване молоко з доставою до дому 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло, молоко і сметану знижкова, на яйця стримана.

Маслосоюз повідомляє, що від 23. серпня ц. р. платить своїм доставцям **за 1 кг.** живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Б. Ґловацького 23):

Курята	пріма	за 1 кг.	0·95	зол.
Кури	I кляса	„	0·85	„
„	II „	„	0·65	„
Пантарки	пріма	„	0·95	„
Качки	I кляса	„	0·75	„
„	II „	„	0·60	„

Тенденція сильніша.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ШКОЛЯРКИ — ШКОЛЯРІ. Ніхто не вшиє Вам так гарно і дешево одностроїв, як українська швальня спортових, шкільних і охоронних одягів при кооперативі „Пласт", Львів, вул. Городецька 95, тел. 26. 120 13—7

ЕМЕРИТ шукає умебльованої кімнати з харчем. Листи до адм. „Діла" під „Емерит". 203 1—1

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ І. Гірширута Личаківська 34, телефон 26-78. Вписи на однорічний торговельний курс, як також пятимісячний курс книговодства враз із писанням на машинах і стенографією відбуваються що дня від год. 10—11 і від 4—6. 24/22 1—4

НЕГАЙНО потребуємо більшу скількість вільних помешкань. Станції явно до вибору. „Наука і опіка", Львів, Шептицьких 38/11 м. 13. 14/79 1—4

ОЖЕНИТЬСЯ ЛІКАР на державній посаді, власник реальности, здоровий, пристійний, літ 40, з старшою панною або бездітною вдовою. Придане для спільного добра бажане; тільки дуже поважні неанімові зголошення приймає адм. „Діла" для „ЛІКАРЯ". 201 1-1

КАМЯНИЦЯ нова, комфортова, дохід річний 4.980, ціна 43.000, довгоречинцева 24·000.

ВІЛЛЯ, нова, комфортова, 5 покоїв 2 кухні на бажання вільна, ціна 24.000, вклад 18.000.

КАМЯНИЦЯ нова. комфорт, город, вулиця Листопада, ціна 52 000, довгоречинцева 15.000, продасть бюро Савин, Баторого 11. 199 1—1

УНЕВАЖНЮЮ вкрадену шкільну легітимацію ч. 641. Володимир Януш. 200 1-1

ВУГОЛЬ. — Калитяк, Байки 14, тел. 38-04 Станиславів, Колійова 2. 204 1—14

ЕМЕРИТОВІ винайму покій, кухню, город, Сколе, гори. Іосифович, Хітар з Лавочне. 136 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ

З ЯПОНСЬКОГО ДОМУ

Ціна 2 зол., з почт. пересилкою 2·25 зол.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . . зол. 0.35
„ одношпальтовий в тексті і новинках „ 0·60
„ на першій сторінці . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . зол. 0.15
„ 0·10
шукаючі праці . . . . „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 450—
„ „ 1/2 . . . . . . 250—
„ „ 1/4 . . . . . . 130—
„ „ 1/8 . . . . . . 70—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.